

Borbély Zsolt Attila

„Koopratív szembenállás”: cél vagy eszköz?

Toró T. Tibor és Toró Tibor izgalmas, alapos, gondolatébresztő vitaindító tanulmányt közöltek a Magyar Kisebbség hasábjain. A szöveg tézisei alátámasztottak, adatoltak, a logikai kapcsolatok koherensek, ami nem könnyíti meg a hozzászóló dolgát, aki megpróbálhat a káán csomót keresni, írhat külön, saját tanulmányt a megadott témában, vagy kiemelhet néhány elemzési szempontot, melyben mást vagy részben mást gondol, mint a vitaindító szerzői, és annak mentén fogalmazza meg a korreferátumát.

Jómagam ezt a megoldást választottam.

Az EMNT-RMDSZ konfliktus gyökerei

A vitaindító szerzői a „konfliktusok és nézetkülönbségek” címszó alatt az EMNT és az RMDSZ vonatkozásában 2003-ig mennek vissza az időben, ami formális szempontból indokolt, hiszen az EMNT ebben az évben jött létre, viszont ha a konfliktusok és nézetkülönbségek gyökereire, az egymásnak feszülés valódi okaira vagyunk kíváncsiak, továbbá arra, hogy miért választotta egy elkötelezett csoport a tájbasimulás, a karrierpolitizálás, az egyéni érvényesülés helyett egy új szervezet alapításának kockázatos útját, akkor jóval messzebb kell visszamenni az időben.

Másik oldalról a szerzők a két szervezet között felmerült érdemi problémák exponálása helyett a racionális döntések elméletének segítségével való elemzést választják. Teszik ezt vélhetőleg abból kiindulva, hogy a tudományos elemzésnek kerülnie kell az értékítéleteket, márpedig az egyik oldalon való személyes elköteleződés mellett nehéz értékítéletek megfogalmazása nélkül kitárgyalni az erdélyi magyar politikai spektrum egyes szereplői közötti nézetkülönbségeket. Jómagam fontosabbnak tartom a tudományos látszatörzésnél a valóság leírását azzal együtt, hogy a formális és érzelmi személyes elköteleződés e sorok írójának esetében sem kétséges.

Az EMNT és az RMDSZ közötti feszültségeket és nézetkülönbségeket szétbontanám elvi és gyakorlati problémákra.

A legfontosabb elvi nézetkülönbség a közösségi perspektívák szintjén ragadható meg. Annyi kiindulópontként leszögezhető, hogy a történelem eddigi tapasztalatai szerint az önazonosságukat elsősorban nyelviségükben megélő közösségek, mint amilyen a magyar is, asszimilálódnak hosszú távon egy idegen állam keretében, amennyiben megmaradásukat nem bástyázzák körbe közhatalmi jogosítványokkal, a többségi állam jogrendjébe ágyazott kollektív jogokkal, amennyiben nem képesek a saját gazdasági-kulturális önreprodukciós folyamataik feletti ellenőrzést megszerezni. Különösen érvényes ez olyan közösségekre, mint az erdélyi magyarság, mely egy olyan idegen állam keretében kénytelen élni, melynek kifejezett igyekezete volt a ma már csak „Erdélyként” emlegetett területek 1918-as de facto, illetve 1920-as de iure megszerzése óta a kisebbségi közösségek asszimilálása és/vagy külföldre kényszerítése, s végső soron az egységes homogén román nemzeti állam megteremtése.

Vagyis az erdélyi magyarságnak nemcsak a román állami létből fakadó spontán asszimilációval kell szembenéznie, hanem a román államnak e közösség eltüntetésére irányuló tudatos törekvésével is, mely tetten érhető a színmagyar területeken központilag támogatott ortodox térfoglalásban, a katonai egységek telepítésének tervszerűségében, az oktatáspolitikában, a médiapolitikában s a sor még folytatható. Ilyen körülmények között csak az biztosíthatja a hosszú távú fennmaradást és gyarapodást, ha az erdélyi magyar nemzeti közösség bizonyos földrajzilag behatárolt többsmagyar területeken, konkrétan a Székelyföldön és az Érmelléken közhatalmi jogosítványokhoz, tényleges önkormányzathoz jut, s a magyar sorsot a továbbiakban magyar kezek irányítják a magyar érdekek szerint. Emellett a vegyes, illetve szórványterületeken is elengedhetetlen, hogy a magyar közösség az önazonosságának megőrzéséhez elengedhetetlen eszközök, tételesen a nemzeti kultúra átörökítését biztosító oktatási intézmények felett átvegye az irányítást.

Jelen pillanatban végső soron Bukarestben döntenek el, hogy a magyar diák mit tanulhat és mit nem, hogy mely értékek határozzák meg gondolkodását, világszemléletét, hogy kit tart hősnek és kit árulónak, hogy mely történelmi eseményről mit vél, legalábbis akkor, ha elfogadja a hivatalos gondolkodási kánonokat. Márpedig az emberek többsége kényelmességből, konformizmusból hajlamos elfogadni a „hivatalos verziót”. Vagyis a magyar iskolák jelentős részében, mindenütt, ahol a történelemtanárok és magyar-tanárok állásféltesből, meggyőződésből és/vagy ismerethiányból a hivatalos

román történelem szemléletet, a dáko-román mítoszt, a román felsőbbrendűséget tanítják a magyar gyermekeknek, nem folyik olyan tevékenység, melynek eredménye egy öntudatos, történelmi folytonosságtudattal és jogos nemzeti büszkeséggel bíró új generáció felnövekedése lenne. Elég szét nézni az interneten, ahol zömmel a mai 18–20–25 évesek szólnak hozzá különböző témákhoz, és megtapasztalhatjuk a részben a kulturális autonómia hiányából fakadó általános értékvesztést.¹

Magyarán: aki nem helyezi politikájának központjába egy olyan létkeret kialakítását, mely az erdélyi magyarság hosszú távú fennmaradását és gyarapodását szavatolni tudná, vagyis nem arra törekszik, hogy megteremtse e közösség többszintű autonómiáját, az jobb esetben homokba dugja a fejét, nem vesz tudomást a realitásokról, rosszabb esetben cinikusan „ad el” egy teljes mértékben *perspektíva nélküli*, középtávon a teljes felmorzsolatásunkkal járó politikát a választóknak, merő önös érdekből.

Ez a legfontosabb különbség a két politikai tábor között, melyeket neveztek már mérsékelteknek és radikálisoknak, kollaboránsoknak és autonomistáknak, labancoknak és kurucoknak. És ez a legfőbb különbség az RMDSZ és az EMNT között. Az EMNT mai vezetői ott voltak azok között,² akik három éves szívós koncepcionális harc árán elérték, hogy 1992. október 25-én az RMDSZ Küldöttek Országos Tanácsa, valamint a parlamenti frakciók ellenszavazat nélkül megszavazzák a Kolozsvári Nyilatkozatot, mely letagadhatatlan elvi kiállás volt az autonómia mellett.³ Ott

1 Részben, mondom, mert semmilyen többé-kevésbé nyitott európai nemzeti közösség nem tudja magát kivonni a média-globalizátorok hatása alól.

2 Nem lebecsülve a Székelyföldi Politikai Csoport, az Erdélyi Magyar Kezdeményezés történelmi szerepét az autonómia-gondolat alapszabály- és programszintű győzelemre juttatásában, az 1991-ben megválasztott elnökség gondolati műhelyszerepét emelném ki. Az elnökség akkori tagjai között többségben voltak az autonómia hívei: Tőkés László, Toró T. Tibor, Szócs Géza, Kolumbán Gábor, Borbély Imre, Csapó József és Patrubány Miklós. Velük szemben mindössze Tokay György és az akkori elnök, Domokos Géza képviselte a távlatatlan, kisszerű egyezkedésre építő kollaboráns politikát. Az elnökség többi tagja, Béres András, Takács Csaba és Beder Tibor eseti jelleggel támogatta egyik vagy másik szárnyat.

3 Kevesen tudják, hogy a kulturális autonómia már 1991-ben bekerült az RMDSZ programjába. E tény semmilyen mértékben nem befolyásolta a szervezet további politikáját, nemhogy a román hatalom, nemhogy a magyar választók, de még az aktívan politizáló RMDSZ-es középárda sem volt annak tudatában. A nagy sajtóérdeklődés mellett elfogadott Kolozsvári Nyilatkozat, majd a képviselők és szenátorok által a belső önrendelkezés elvén alapuló, az autonómia kivívására tett Szent Mihály-temp-lombeli eskü immár kitagadhatatlan volt a történelemből, és érthető módon vált az

voltak a brassói kongresszust előkészítő kerekasztal körül, majd a III. RMDSZ kongresszuson, s mindaddig motorjai voltak a brassói program betartásának, amíg 2003-ban az RMDSZ Szatmárnémetiben megtartott kongresszusa ki nem váltotta az általános, közvetlen, belső választásokat egy részleges, közvetett, elektoros játékokat, a helyi nómenklatúra önújraélesztését megengedő tisztújítással. A brassói programhoz ragaszkodók el is érték kisebb-nagyobb sikereket egészen 1996-ig, amikor is a puccsszerűen⁴ levezényelt kormányzati szerepvállalással nem teremtettek az RMDSZ mai vezetői olyan feltételeket, melyek között gyakorlati lehetetlenség volt szövetségi szinten sikra szállni az autonómia megvalósításáért.⁵

Ez a fő elvi különbség az EMNT és az RMDSZ között. Az EMNT az autonómiát elsődleges célnak, vízváltónak tekinti az erdélyi magyar közéletben. Ahogy a testület elnöke, Tőkés László fogalmazott pár esztendeje: „*a határmódosítás egyetlen alternatívája az autonómia*”. Magyar szempontból az autonómia a minimum, eleve józan önkorlátozás ahhoz képest, hogy a teljes szuverenitás vagy a területi korrekció is elvileg követelhető lenne.

Az RMDSZ mai vezetői ezzel szemben az autonómiát kizárólag konjunkturális okokból vállalták fel eseti jelleggel, valójában az egyetlen eszközt – a külpolitikai nyomásgyakorlást Románia Európai Unió csatlakozása előtt –, mely rövid távon célra vezethetett volna, kiengedték a kezükből, lényegében a semmiért.

1993. január közepén Brassóban elfogadott új RMDSZ program és alapszabályzat elvi alapjává.

4 Az 1996. november 28-án Bukarestben megtartott SZKT gyűlésre úgy utaztak a küldöttek, hogy addig az Operatív Tanács (a szervezet válságstábjá (!)) mindent eldöntött helyettük. A küldöttek a reggeli újságból értesülhettek nemcsak arról, hogy az RMDSZ részt vesz a koalícióban, hanem arról is, hogy kik lesznek a miniszterek. Az erdélyi magyar politika abszurd és nehezen megmagyarázható szégyene, hogy ezek után a küldöttek szabad kezét adták a továbbiakra nézve az őket kész helyzet elé állító Operatív Tanácsnak, s Tőkés László figyelmeztető szavai ellenére semmiféle feltételhez nem kötötték az RMDSZ kormányzati részvételét. Mi több, e döntést először többséggel fogadta el a testület, mindössze három ellenszavazat akadt, melyet Csapó József, Katona Ádám és e sorok írója adott le, valamint két tartózkodás, Toró T. Tibornak és Sógor Csabának köszönhetően.

5 Örök elméleti vita marad, hogy lehetett volna-e az államhatalom részeként, a kormánykoalíció tagjaként autonomista módon politizálni vagy sem. Ténykérdés, hogy az RMDSZ vezetői kísérletet sem tettek erre. Sőt, aktívan hozzájárultak ahhoz, hogy kialakuljon a „modellértékű román kisebbségpolitika” hazug mítosza, párhuzamosan az autonómia kivívására alkalmas egyetlen eszköz, az önálló külpolitika feladásával.

A másik ellentét az EMNT és az RMDSZ között a gyakorlati politikai síkján artikulálódik. Az EMNT nyílt sisakos küzdelem híve, nem köt lát-szategyezéseket, a „pacta sunt servanda” elve alapján áll, s annak jegyében elvárja a másik féltől is az egyezségek betartását. Az RMDSZ ehhez képest taktikázgat: amikor érdeke úgy kívánja, megígér mindent, mint ahogy tette ezt 2009-ben, amikor szüksége volt Tőkés Lászlóra, mint húzónévre az Európa Parlamenti választásokon, de amikor a vállalások betartására kerül a sor, akkor úgy tesz, mintha mi sem történt volna. Nem tipikus tudományos eszköz a humor, de az RMDSZ balkáni mentalitását jól szemlélteti az a számtalan átiratot megélt vicc, melyben a vicceselő által nem szeretett, burkoltan bírált, erkölcsi skrupulusok nélküli, gátlástalan főszereplő süti a parázs felett az aranyhalat, majd amikor barátja döbbsenten megkérdi tőle, hogy „na és a három kívánság?”, annyit válaszol csupán cinikusan: „azon már túl vagyunk”.

Az RMDSZ bevitte – nem kis mértékben Tőkés Lászlónak köszönhetően – az Európa Parlamentbe két képviselőjét, ezt követően pedig sorozatban szegte meg az adott szavát. Többszöri vállalása dacára sem íratta alá a Székelyföldi Önkormányzati Nagygyűlés memorandumát a polgármesterei-vel és tanácsosaival, elszabotálta a második nagygyűlés összehívását, nem konzultált a partnerével kulcsfontosságú kérdésekben, hanem kész helyzet elé állította azt (magyar államelnökjelölt-indítás, a két román államelnökjelölt közül az erdélyi magyar közösség számára támogatásra ajánlott jelölt kiválasztása).

Az EMNT–RMDSZ konfliktusok politológiai háttere

A vitaindító szerzői úgy vélik, hogy: *„Az EMNT mind partnerségi kapcsolataiban, mind önmeghatározásában hangsúlyosan jobboldali identitásúnak tünteti fel magát, és a romániai magyar politikai mező jobboldalán foglal helyet. Ezzel szemben, az RMDSZ nem rendelkezik »tisztán deklarált« politikai identitással.”*

A „jobb és bal” politikai, illetve politológiai kategóriáinak használatát a jogosultság, deskriptív erő, egyértelmű értelmezhetőség szempontjából sokan vitatják, jómagam fontosnak tartom leszögezni, csak abban az esetben tartom indokoltnak alkalmazásukat, ha világosan leszögezzük, hogy gazdasági vagy eszmei-ideológiai besorolásképpen vesszük azokat igénybe.

A baloldali gazdasági alapállás ugyanis találkozhat jobboldali eszmei elköteleződéssel, mint ahogy az a népi írók mozgalmának, a kezdeti MDF-nek, a MIÉP-nek, a Jobbiknak vagy a KDNP-nek az esetében történt vagy

történik. De az a kijelentés is megkockáztatható, hogy ma a Fidesz sokkal inkább képvisel baloldali gazdaságpolitikát (a multik s a bankok megadóztatása, az állami beavatkozás helyeslése és alkalmazása, a piac visszaszorítása bizonyos területekről), mint a magát baloldalinak mondó, de a globalizátoroknak az országot teljességgel kiszolgáltató MSZP.

A másik oldalról a jobboldali gazdaságpolitika is találkozhat baloldali eszmei alapállással, mint ahogy az általában a piacelvű, de kőkeményen balos (értsd: szekularizáció-párti, kozmopolita, tradícióellenes és urbánus) liberális pártok esetében látható. Magyarországon az SZDSZ és utódpartja, az MSZP a legjobb példa erre. Erdélyben az RMDSZ gazdaságpolitikája minden volt az utóbbi években, csak baloldali nem. A szervezet csont nélkül megszavazta a megszorító csomagokat, amivel vélhetőleg újabb szavazótömegek pártoltak el tőle. Eszmei-ideológiai téren is inkább a jobboldalhoz köthető a szervezet, ha vezetőinek nyilatkozatait, valamint az Európai Néppártbeli tagságát vesszük alapul. Más kérdés, hogy a sajtóbeli holdudvara egyértelműen a baloldali ideológiákhoz köthető, és a szervezet magyarországi orientációja is egyre inkább erre utal. Az RMDSZ is készséggel beállt a nemzeti sorskérdéseket sallangok és a modern orwelli újbeszél nélkül exponáló Jobbikot szélsőségesezők táborába, miközben egyre szorosabbra fűzi viszonyát a szocialistákkal.

Az EMNT jobboldalra való besorolása eszmei szempontból teljes mértékben indokolt. Az EMNT a magyar keresztény-nemzeti gondolkodás eszmei hagyományának útján indult el, vezetői nyilatkozatainak tengelyében az összmagyar gondolat és érdekképviselő áll, szerves egységben a történelmi keresztény egyházak értékmentő és értékőrző tevékenységének hangsúlyozásával és támogatásával.

A vitaindító szerzői úgy vélik, hogy *„az EMNT eszmetörténeti és szimbolikus jobboldalisága, illetve a két fél funkcionális szembenállása elzárja az RMDSZ elől a politikai mező jobboldalát, baloldalra taszítva azt”*. A szerzők minden jel szerint keresleti politikai piacon gondolkodnak, ahol a baloldali eszmékre szükségképpen van kereslet, mely meg is teremti magának a képviselőjét. Megítélésem szerint ez a ki nem mondott, implicit tézis hibás. A politikában alapvetően a kínálati piac modellje érvényesül: az állampolgárok a meglevőből választják ki a nekik leginkább megfelelőt. A lengyel baloldal szétforgácsolódása a példa arra, hogy nem szükségszerű, hogy a politikai paletta minden színe le legyen fedve minden országban. A jobboldali eszmei kötődésű EMNT mellett az RMDSZ is alkalmazhatna fokozottabb mértékben nemzeti retorikát, ezzel esélyeit nem csökkentené, hanem inkább növelné: egy létében fenyegetett nemzeti közösség körében a balol-

dal hívószavai nem csengenek vonzó módon. Vagyis nem az EMNT „taszítja” balra az RMDSZ-t, hanem annak vezetői és sajtómunkásai mozdulnak ebben az irányban (véltetőleg téves) haszonelvű megfontolásokból kifolyólag.

A szerzők kiemelik azt a szembenállást is, mely a román politikai rendszerrel és hatalommal való kapcsolat konkurens elképzelései mentén húzódik. *„Míg az egyik oldal egy olyan autonóm közösség szükségességét fogalmazza meg, amely saját maga dönt sorsáról, addig a másik oldal egy konszociációs modellt vázol fel, ahol a döntések a felsőbb szinteken történnek, és a kisebbségi elit többségi ellittel szembeni érdekérvényesítési képessége határozza meg a mozgástereket. A két stratégia kihatással van a szereplők által felvállalt politikai célokra és diskurzív stratégiákra is.”* Megítélésem szerint a szerzők megfogalmazása messzemenően eufemisztikus. Az RMDSZ politizálása 1996-tól kezdődőleg éppenséggel nem valamilyen modell követéséről szól, hanem eseménykövetésről, a klientúra mindenáron való pozícióban tartásáról,⁶ öncélú konfliktuskerülésről, a román nemzetstratégiai érdekek kiszolgálásáról. Megítélésem szerint az RMDSZ utóbbi másfél évtizedének politizálásából semmilyen modell, semmilyen koherens stratégia, semmilyen elvi megalapozottságú célrendszer nem jegecesedik ki.

6 Beszédes példa erre az önálló állami magyar egyetem ügyében való meghátrálás a Petőfi-Schiller egyetem ürügyén. Mint ismeretes, 1998. szeptember 5-én az SZKT elfogadott egy ultimátumot, melynek értelmében, ha 1998. szeptember 30-ig nem sikerül megteremteni az önálló állami magyar egyetem létrehozásának jogi feltételeit, akkor az RMDSZ kilép a koalícióból. Radu Vasile küszöbön álló egyesült államokbeli útja kiváló időpont lett volna arra, hogy a fenyegetés valóra váltásával az RMDSZ visszatérjen eredeti programjához, és szakítson a román külpolitikai érdekek szolgálatával. Ehelyett, azok után, hogy nem sikerült elmozdítani az egyetem ügyét a holtpontról, az RMDSZ mentőövet dobott a kormánynak a Petőfi-Schiller koncepció elfogadásával. A korábban a Szövetség által elutasított kétnyelvű egyetem létrehozásáról született is egy kormányhatározat, mely egyetlen célt szolgált: ürügyet adni arra, hogy az SZKT-val az RMDSZ csúcavezetése visszavonassa a 2008. október 3-i ülésén az egy hónappal korábban elfogadott ultimátumot. Mi sem igazolja jobban ezt az egyébként igen kemény állítást, mint az, hogy a Petőfi-Schiller Egyetem azóta sem jött létre. Annak megalapítását egy percig sem gondolta komolyan sem a román kormány, sem annak RMDSZ-es cinkostársai. A csúcavezetés mellesleg még azt is elérte ezen az ülésen, hogy az SZKT egy füst alatt lemondjon arról, hogy a továbbiakban koalíciós kérdésekben döntsön (ez egyébként kétharmados többséget igénylő, kiemelt tematika volt az RMDSZ alapszabályzatában), s hogy szabad kezét adjon e kérdésben általános jelleggel az Operatív Tanácsnak.

Az EMNT–MPP konfliktusok

Az EMNT, valamint az MPP konfliktusainak elemzésekor helyesen mutat rá a vitaindító arra, hogy az egyik fő probléma az, hogy az MPP az előzetes szóbeli megállapodások dacára nem a nemzeti oldal pártja, hanem saját elnökének kézi vezérléssel irányított szervezete lett. Abban is igaza van a szerzőknek, hogy a két szervezet közötti ellentétek csak fokozódtak azzal, hogy Szász Jenő szabályos lejárató kampányt folytatott Tőkés László ellen. Hiba lenne ezt a kérdést Szász–Tőkés személyes konfliktusnak tekinteni. A magánélet beemelése a politikai kommunikációba a lejáratás céljával, illetve a többszörösen hiteles cáfolatot nyert szekusvád felmelegítése a suttogó propaganda szintjén olyan eszközök, melyek megengedhetetlenek az erdélyi magyar közéletben, és kizárják alkalmazójukat a politikailag szalonképesek köréből.

Figyelmet érdemel ugyanakkor a vitaindítóban nem részletezett probléma, hogy az MPP a belső demokrácia tekintetében olyan szintre süllyedt, mely még az RMDSZ-t is alulmúlja. Pedig az RMDSZ vezetői sem tartották túlságosan fontosnak a belső demokrácia írott és íratlan szabályainak betartását, kezdve a kormányzati szerepvállalás mikéntjével, folytatva az ultimátumok vitatott többségének kezelésével,⁷ Kincses Előd megyei elnöki tisztségéből való felfüggesztésével a választási hajrá kellős közepén s az ügy SZKT-n való kezelésével,⁸ s befejezve a Magyar Ifjúsági Tanács (MIT)

7 A koalíciós kérdések eldöntése kétharmados többséget igényelt. Az 1998. szeptember 5-én elfogadott ultimátum meg is felelt ennek, viszont az október 3-i visszavonás nem. Az is alapszabályzatbeli problémákat vet fel, hogy lemondhat-e egy testület egyszerű többséggel egy olyan kérdésbeni kompetenciájáról, mely kétharmados többséget igényel. Az Alapszabályzat-felügyelő Bizottság úgy próbálta feloldani a feloldhatatlant, hogy mindkét döntést szabálytalannak nyilvánította azért, mert nem figyelmeztették a termet arra, hogy kétharmados döntés következik. Külön pikantériája a dolognak az, hogy 1996. október 28-án sem figyelmeztették erre a termet, tehát, elfogadva az Alapszabályzat-felügyelő Bizottság logikáját, az RMDSZ úgy kormányzott végig négy esztendő, hogy nem volt erre nézve a saját belső normarendszerének megfelelő döntés.

8 Markó Bélának nem volt arra alapszabályzatbeli felhatalmazása, hogy felfüggeszsen egy megyei elnököt. (Hab a tortán, hogy a felfüggesztés oka az volt, hogy Kincses Előd az előválasztásokon legitimációt nyert tanácsosi listát adta le a román hatóságoknál s nem a Markó-klikk által összeállított listát.) Ezt még a Markó-oldalra húzó Alapszabályzat-felügyelő Bizottság is elismerte állásfoglalásában. Az SZKT úgy szavazott az ügyben, és úgy fogadta el Markó jogellenes eljárását jogszerűnek, hogy az

ügyében hozott Alapszabályzatfelügyelő Bizottsági határozat elsikkasztásával.⁹

De olyan még egyetlen RMDSZ kongresszuson sem történt, hogy a küldötteknél egyébként nagyobb létszámban jelenlevő meghívottaknak szavazati jogot adjanak egy ellenőrizhetetlen döntéssel, majd miután a bíróság kimondta az evidensen törvénytelen eljárás jogszerűtlenségét, azokat zárják ki a szervezetből, akik a törvényesség betartása mellett álltak ki.

A Fidesz–RMDSZ konfliktusok

A Fidesz–RMDSZ konfliktusainak elemzése pontos és részletes, viszont az időperspektíva ezúttal is túl rövid. A Fidesz és az RMDSZ-vezetés közötti ellentétek régebbi keletűek, s egészen 1996-ig nyúlnak vissza, amikor a Fidesz egy általa betöltendő magyar közjogi pozícióba, tételezen a Duna tévé közalapítványát felügyelő testületbe Szöcs Gézát javasolta. Markó Béla egy példátlan gesztussal levelet írt a Magyar Országgyűlés elnökéhez, azt kérve, hogy ne támogassák szavazatukkal Szöcs Gézát, többek között azért, mert jelölésekor nem konzultáltak az RMDSZ-szel. Markó Bélát vagy félreinformálták ez ügyben, és az RMDSZ elnöke azt hihette, hogy a Fidesz eloroz egy olyan pozíciót, melyet az erdélyi magyarság tölthet be, vagy egyszerűen Szöcs Géza elleni ellenszenve akkora volt (?), hogy úgy tett, mintha félreinformáltak volna. Az országgyűlés egyébként nem vett tudomást Markó Béla tiltakozásáról, s nagy többséggel megszavazta a Fidesz jelöltjét. Válaszul Markóék lemondták a Fidesz magas rangú erdélyi delegációjával való találkozót, majd néhány nap elteltével nagy kegyesen mégis találkozni méltóztattak a pártelnök Orbán Viktorral és kíséretével.

Az első Orbán-kormány idején a kabinetnek sikerült úgy egyensúlyozni Markó Béla és az akkor még RMDSZ-en belüli Tökés-szárny között, hogy az egyébként evidens ellentétek ne lássanak napvilágot, nyílt törésre csak akkor került sor, amikor 2004-ben, az RMDSZ kezdeményezésére a román

illetékes bizottság jelentését az adott ügyben nem olvasták fel, holott ezt a teremben többen is joggal követelték.

- 9 Az Alapszabályzat-felügyelő Bizottság jogerős határozatban mondta ki, hogy alapszabályzat-ellenes volt, hogy az SZKT elutasította az MIT küldötteinek mandátumigazolását. (Ekkor szakított a MIT az RMDSZ-szel.) A döntést arra való hivatkozással nem olvasta fel Frunda György az SZKT 2002 őszi ülésén, hogy az nem jogerős, miközben a határozat (aminek elolvasásához e sorok írójának volt szerencséje) expressis verbis tartalmazta, hogy a határozat jogerős. A cél az volt, hogy lehessen még ez ügyben időt nyerni a 2003-as kongresszusig, amikor is a korábban nem egyszer a csúcsovezetés számítárait keresztülhúzó MIT helyére a vezetés által kinevelt, engedelmes MIÉRT (Magyar Ifjúsági Értekezlet) került.

államhatalom elgáncsolta az MPSZ indulását az önkormányzati választásokon. Orbán Viktor igen kemény szavakkal ítélte az RMDSZ eljárást: *„Lehet közéleti vitákat vívni, Székelyföldön, Erdélyben, Magyarországon, az Európai Unióban, de az ilyen vitáknak nem szabad felemésztieniük az erkölcsi tartást. Márpedig erkölcsi kérdés a népakarattal szembefordulni, fönnálló szabályokat szándékosan félreértelmezni, elvenni az emberektől a jogot, hogy képviseltesék magukat a közéletben. Nagyon szeretném, ha a magyar közélet sürgősen kihúzná magát ebből az erkölcsi züllésből. Mert erkölcsi züllés az, hogy magyar emberek nyújtanak segédkezet a román hatóságoknak ahhoz, hogy a közéletből magyar közéleti szereplőket, sok tízezernyi magyar akaratot iktassanak ki.”*¹⁰ E kiállítás megelőlegezése volt annak a kampánybeli segítségnek, amit Orbán Viktor Tóké Lászlónak, majd az MPP-nek nyújtott 2007-ben az EP választásokon, illetve 2008-ban az önkormányzati választásokon.

Következtetés–kiegészítés

A vitaindító tanulmány egyik fő következtetése, hogy az erdélyi magyar szervezetek egyfajta „kooperatív szembenállást” kellene, hogy kialakítsanak. Ehhez elengedhetetlen lenne egy *„probléma-lista meghatározása”* „amely közös megegyezéssel kikerül a szembenálló táborok belpolitikai csatározásaiból”. A szerzők érthetetlen módon kiveszik ebből a „nemzeti minimumcsomagból” az autonómiát arra való hivatkozással, hogy az autonómia *„megvalósíthatóságáról és elérésének stratégiájáról folytatott vita része lehet a felek közötti versengésnek”*.

Ilyen alapon bármilyen kérdés mellőzhető, beleértve a szerzők által megjelölt három problémát, a szórványstratégiát, a csángóstratégiát és a demográfiai csomagot is, hiszen ezek konkrét mikéntjéről, taktikai, stratégiai vonatkozásairól folyó diskurzus éppen úgy része lehet a versengésnek, mint bármilyen más politikai kérdésben való kommunikáció. Másik oldalról pedig a szerzők által javasolt „kooperatív szembenállás” modelljét éppen azzal a nemzetpolitikai céllal kellene adaptálni, hogy politikai elit végre perspektívát tudjon adni a képviselt közösségnek.

Perspektívát pedig a jelen geopolitikai helyzetben, a jelenlegi Kárpát-medencei erőviszonyok mellett az autonómián kívül egyetlen más közjogi eszköz nem nyújt. A „kooperatív szembenállás”, a célorientált együttműködés az erdélyi magyar politikai erők között nem öncél, hanem eszköz.

Eszköz, mely közelebb vihet a közös célhoz, az autonómiához.

10 „Eu-s jeggyel a magyar autonómiáért”. Gazda Árpád interjúja Orbán Viktorral, *Krónika*, 2004. május 24.